

Starobosanski nadpisi u Bosni i Hercegovini.

(V. Viestnik God. XII. str. 7.).

LXXVII.

1. † **ИЗВОЛЕМЪ · ѠЦА · И ПОСПЕШЕНІЕМЪ · СНА · И СВЪГЪШЕНЕМЪ ·**
СТАГО ДХА РОПИСА СЕ · СІИ · СТЫ
2. **И БЖТВНИИ · ХРАМЪ Ѡ БПІИА ВЪ ЛѢТО 7132 · ЗИСКЦИМО · И Р · И**
А · В · ПРИ ВІСОКОСВЪЩЕНОМЪ АРХІЕПІ
3. **СКОУПЕ СРБКѠМЪ КҮ ПАІСЕЈЮ · И ПРИ МИТРОПОЛІТѢ (u sv.**
МИ, ТР) ХЕРЦЕГОВСКОМ · КҮР · СҮМЕѠНѢ · И ЗА ПРОТОПЕПЕ
4. **КҮ · ДРАГОЈЛА · ТРЪДИЖЕ СЕ · Ѡ СОМЕ ДЕЛОУ СМЕРЪИ**
ХІПТОРЪ · РАДОЕ · МІХАЛЕВІТЬ · И ПАЛТИ · ЗА ВОЮ · ДШѢ
(u sv. ТР)
5. **И СВОИ РОДИТЕЛЪ · ВЪ · ДА ГА (ПРО)СТИ · ИСВЪШІ СЕ · МЦА**
(u sv. МЦ) **СЕПТЕМВРІА · S-I · ДНИ :: А РУКА ГРЕШНАГО ·**
ИЗЪГРАФЪ · ВАСІІЕ ::

Cita se:

1. † Izvole(nie)мъ . Ѡса . i pospešenjemъ . Sna : i svvg(r)ъšenémъ . stago Dha rópisä se . sji . stъj
2. i bžtsvnji . hramъ ot bjtia vъ ljeto 7tisuštno . i 100 . i 30 . 2 . (7132 = 1624 po Hr.) prj Vjsokosvještenomъ arhjeri
3. skosupe Srbkomъ ky Pájsēju . i pri mitropoljtu : Hercegovskom . kyr . Symeōnu . i za protopepe
4. ky , Dragojla . trudiže se . Ѡ some delu smérjenj httòrъ . Radoe . Mjháljevјeъ i spláti . za svoju . dšu .
5. i svoi roditelъ . Въ . da ga (pro)sti . isvřšj se . mca séptemvrjja . 16 dni :: a ruka grešnago . izugrafъ . Väsjlje ::
Ovaj je nadpis naslikan unutra u vratima nad vratima crkvice Klimentice u Mostaćima (trans pontem), kod Trebinja (u Hercegovini.)

Crkvice je vlažna, te se je šar slova dosta pokvario. Okvir je (prostor slova) dug m. 0,90; visok m. 0,18.

Crkvice je Sv. Klimenta pope iznutra duga m. 6,45; široka m. 3,34; visoka m. 3,70. Apsida je široka m. 1,80; duga m. 0,84; visoka m. 2,20. Otar je dug m. 2,87. Crkvice je razdijeljena sa jedne i s druge strane na tri svoda, te jih rastavlja po naravski stupac, a onda dolazi apsida. Sva je crkvice živopisana, te je u toliko živopis zlamenit, jer nam je ime *izugrafa Vasilija* poznato u nadpisu. Na nebu je crkvice živopisan život *Hristov* i *Bogomateri*, a po svodovima su i po stupovima božji svetitelji.

S lijeve je strane, na izlazu iz crkvice, arhistr. Gavril, a s desne Mihajil. Na ulazu je s lijeve: **СНП̄ КОЗ̄ МА**. Iza ovoga je sv. Petka i t. d. U drugomu je svodu **СНП̄ КАНМЄН̄**, a s desne mu je **ПАПА РИМСКИ**. Papa je rimski pod bradom, a oko glave mu svetiteljski *torac*. S desnom blagosivlje po istočnu, a u lievoj drži okovano jevangjelje. U otaru je, uz ostali ikonostas, dakako i sv. Kliment. Kod njega je zapisano s lijeve: **СНП̄ · КЛІМЄНТА** (u sv. ТН). S desne je: **ПАПА РИМСКИ** (u sv. АПА, РИ).

U vrhu su, u tri okvirića, tri Klimentova čuda, a u donjoj strani sjedi sveti Kliment u pozlaćenu stolu. Stô je vizantinski poput sanduka (škrinje). Ova je slika na dašci (na kredi), te je krasno djelo, biva sveti je Kliment sasviem u istočnoj odori. Daska je visoka m. 0,73; široka m. 0,42¹ z. Ova je slika odavnina, a živopis je ponovljen s početka XVII. v.

Još se pozna na prvomu stupu s desne strane ulomak nadpisa, a preko njega je živopisano. Evo dotičnoga ulomka: ... **ДѢШѢ ЖЕНЕ ѢСНПАЮЩИМЪ**.

Pod spomenutijem je živopisom stariji, a to možda od XIV v. ili stariji, biva kad je crkva posvećena svetomu Klimentu, papi rimskomu.

Hram se je na Zavali, u Popovu Polju, popisao (dakako po drugi put) godine 7127 (od Hr. 1619), t. j. u razmaku od pet godina, biva u Mostaćima je popisao godine 7132 (po Hr. 1624), te bi moglo biti djelo od istoga kista. Prvi je put u dopisu *Viestnika* 1888, str. 27 naveden nepotpuno spomenuti nadpis, a to samo kao pregled. Porodica se je **ХИШТОРА РАДѢС МІХАЛІЄВІТА** istur-

čila, te i dan današnji postoji u Trebinju i na Mostaćima. Oko crkve nema nikakvih spomenika od rečene porodice, pa ni drugih, a samo mi je navesti s početka ovoga vieka dva jednostavna nadpisa pisana starom bosančicom.

LXXVIII.

ЗДЄ · П(ΟΥНВ)ДЄ · ХРИС	Čita se :	zde . p(očiv)ae . Hrjs-
ТЪ · РАБА · СТОА		tu . Raba . Stoa
БОГ ДА Є · ПРОСТИ		Bog da e . prostj
І ПОМІАЄ		j pomjlue

Krst vap. je visok m. 0,60; debeo m. 0,14; u perima mu m. 0,32¹/₂. Krst je pred Klimenticom (kod opisanoga) u selu Mostaćima, kod Trebinja. I ovaj je spomenik s početka ovoga vieka kao i opisani.

LXXIX.

1817	Čita se:	1817
ЗДЄ · ПОУІ · □ДЄ · ХРИ		zde . poči.vae . Hrij-
СПЪ · РАВ · МІ · ХА		stu . rab . Mj ha-
І · АО · ТЪРО · □ІУ · БО		j.lo . Gjurovjč . Bo-
Г ДА ГА · ПРОСТИ		g da ga . prosti
І ПОМІА		j pomjl
ЏЄ		ue

Vap. krst vis. m. 0,60; debeo m. 0,13; u perima mu m. 0,33. Slova su kao stara bosančica. Krst je pred Klimenticom u Mostaćima, kod Trebinja.

LXXX.

Sprieda: 1. (ВА) НМЕ БОЖНЕ АСЕ ЛЕЖИ ПРП(Н)
na glavi: Ш)А БАНОВИТЬ
Sprieda: 2. (Д)ОБРИ ВИТЕЗЬ НА СВОИ ПЛЕМЕН
na glavi: (Н)ПОИ

Čita se: (Va) ime božie . Ase leži Trt(iš)a Banovićь (d)obri vitezь na svoi plemen(i)toi.

Stećak vap. svršuje se u trostran ležeći bridnjak s osnovicama nagnutijem unutra, a drži se skupa s podstavkom. Dug je m. 1,63 (s podstavkom m. 2,15); visok m. 0,80 (s podstavkom m. 1); debeo podstavak m. 0,34; a stećak m. 1.

Stećak je u Rogatici (u Bosni) na *Lepeničkomu groblju*. Tu se sada kopaju Muhamedanci. Stećak je sada, žalibože, ponešto odbijen. I sada narod priča, da je bio na ovijem stranama *ban*, te se zove *Ban-stiena* kod *Sočica*.

ПРПНША je, po svoj prilici, od koriena *tkk*, t. j. ići brzo, biva brzoteća. Usp. Korijeni i t. d. Gjure Daničića na str. 90. **БАНОВИТЬ** je poznato prezime. Usp. »Рјечник и т. д. Ђ. Даничића« (I. knj.) na str. 25, gdje se spominje: »**КНЕЗЪ ВЪУНХНА БАНОВИКЪ**, vlastelin sinova vojvode Radoslava Pavlovića« M. 472.

Nadpis je sasviem pogrešno naveden u Slovincu 1883 br. 6 str. 97, a oko istoga je u *Rovnju* snimao g. Petar Špunarovski, častnik.

LXXXI.

(АСЕ) ЛЕЖИ.....	Čita se: (Ase) leži.....
...Ъ НА ПОГ(Ъ).....	... ъ na pog(u).....
...НА ПЛЕМЕ.....	...na pleme(nito)
И ПОСТАВНО Є...	i postavio e (na)
НЕМЪ КАМЕНЬ	nemъ kamenъ
· НОВИ : ГАСТЬ · И	novi : Gastъ ¹⁾ · I-
ВОЕ · И РАДОЕ · СНЬ	voe · i Radoe · s(i)nъ

Ovaj je spomenik u Bogutovu selu na brdu *Kulini*, u njivi Stefe Lazića, u Zabrdjskoj občini, Bjelinskomu kotaru, a u Donjotuzlanskomu okružju. Ploča je ravno otesata sa sva četiri kraja, te je od ledečastoga kamena. Visoka je m. 2; široka m. 0,90; a debela m. 0,40. S istočne je strane ploča napisana u sedam crta, ali je, na žalost, ozgor s obadva kraja odbivena, te nam nije tako poznato pokojnikovo ime i t. d. Nadpis se čita s juga k sjeveru. Na rečenomu je spomeniku s južne strane polumjesec, sa zapadne *kolice*, a u njemu krst kao u viencu. K sjeveru dva metra je kod rečene ploče stećak. Svršuje se u trostran ležeći bridnjak, t. j. ozgor je stesan na šljeme poput kuće. Na krajevima mu je šara poput kuke **У**. Put sjevera je koje desetak koračaja jednak stećak, al na

¹⁾ **ГАСП, ГОСТЬ, ФГОСПЬ** češće se nalazi na starobosanskijem spomenicima, te rek bi, da je visoki naslov u *narodnoj crkvenoj hierarhiji*, te i Gj. Daničić u Rječniku (I. knjiga) na str. 228 u tomu smislu piše: „U tom se smislu zvalu tako starješine crkvene nekoga reda u Bosni, može biti samo kalugjeri: **МЕЪХ КОНЕМН СТРОНИЦН БЪДЕ ГОСПОДННЪ ГОСТЬ РАДННЪ**. M. 459. Njemu Dubrovčani obećаше, da može svagda slobodno doći u Dubrovnik i stajati a da neće biti **ЪСНЛОВАНЪ НЗНТИ НЗЪ ВЪРЕ, КОЮ ВЪРЪИЕ**.

njemu niti je nadpisa niti kakve šare. Na ovomu je brdu bilo izobilja mramorja, al je većinom porazbijano, utonulo u zemlju itd., te se sada samo tih ulomaka vidja na dvadeset mjesta. Ovaj mi je nadpis priobćio naš vrli g. Tomo Dragičević. Hvala mu!

LXXXII.

I. crta naokolo: † СІО ПАТОХЛѢБНИЦѢ ВЪ МНѢТРѢ НАЗНАСМІНЪ ЗАКАЛѢ ХРАМА ВЪ ВЕДЕНІА ПРЕСТІА БДЦЫ СЪЩІИ ВЪ ХЕРЦЕГОВИИЪ ЗА СВОИ Ѣ СВОЕГО ПОУНВАЮЩАГО СЫНОВЦА СВОУМІА ѠБИТАТЕЛЪ ГДРѢ АЛЕЖИИ.

II. crta naokolo: МІРОСАВЛЕВНУЪ ВЪУНЫИ СПОМЕНЪ ПРИЛОЖНАЪ : АПРИЛІА МѢЦА 12 ДНЕ 1776ГО ГОДА М Ж М. (U sv. u I. crti B drugo sa Ъ u rieči ВЪВЕДЕНІА; u rieči ѠБИТАТЕЛЪ je Ъ urezano poput Б).

Cita se: † Siju petohljebnicu vъ mntirъ nazivaemji' *Zavalu* hrama vъ Vedeni: prestję Bdcı sušćji vъ Hercegovinje za svoi i svoegō počivajušćagō sьnovca Eythymja ōbitatelъ gdrъ Alexji Mjrosavlevičъ vječnji spomenъ priložilъ: aprilja mca 12 dne 1776gō goda M Z M.

Ovaj je nadpis na srebrnoj petohljebnici iz Vavedenske crkve na Zavali (u Popovu, u Hercegovini). Spomenuta je petohljebnica sa podstavkom (t. j. stopom) široka m. 0,21. Usp. »Јавор« 1886, br. 6. str. 191.

LXXXIII.

АСЕ ЛЕЖИ РАДОСА□Ъ	Čita se:	Ase leži Radosavъ
□ЖУНѢ СИНОМ		Vučićъ sinom
Ъ ЦВѢТКОМ	s naopaka Ѡ	ъ Cvjetkom
Ъ		ъ
АСЕ ЛЕЖИ		Ase leži
РАШКОД (?)		Raškod (?)

Ono bi slovo na posljedku u imenu *Raškod* mogla biti samo uresna titla, pa bi se onda čitalo *РАШКО*, jer Daničić samo spominje *РАШЬКО* kao ime XIV. v. Spomenik je na *Premilovu Polju* (u Hercegovini kod Ljubinja). Ovaj je nadpis iz sбирke pr. O. igumana Hr. Mihajlovića.

LXXXIV.

† АСЕ ѠВОН КАМЕННЕ ЖЗКЖУЕ РАДОВАН(Ъ)
 БРАТОМЪ СКРЪСТИМНИНОМЪ СРАД(Ъ)
 И ЗА ЖИВОТА НА СЕ

Čitanje Dr. Ćire Truhelke:

† Ase ovoi kamenie uzvuče Radovan(ъ) Bratolъ Skrbstie Ninomъ. Srad- i za života na se

Citanje Vida Vuletić-Vukasovića:

† Ase ovoi kamenie uzvuče Radovan(ъ) bratomъ skrbstijani- nomъ sradbi za života na se.

Nadpis je pod Džipima. Usp. »Glasnik zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini« 1889, knjiga IV. str. 77, slika 6.

U »Рјечнику из вѣжевних старина српских написао Ђ. Давичић, у Београду 1863« на str. 73 donаша БРАТНО, БРАТНА, БРАТНА; а на str. 74 БРАТОСЛАВЪ. Ovo su sve imena *Vlaha*, а име БРАТОМЪ (kako bi hotio Dr. Ćira Truhelka) nije navedeno u spomenutome djelu, te je stavno moje čitanje БРАТОМЪ. U spomenutome djelu nije navedeno ni КРЪСТНЪ (u dr. Ćire Truhelke je bez њ), ali je navedeno na str. 500 (I. knjige) КРЪСТНИАННЪ, *christianus*, t. j. dolazi samo za sveštenike u kraljevstvu bosanskom XV. vijeka i t. d. СРАДЪН стоји мјеште НСРАДЪН.

LXXXV.

ЗДЕ ПОУІВА РА(Б)Ъ
БОЖ(И) МІАНИЛО І МАНДА І САОКА
Ѡ Х А Ф О Є

Cita se: zde počjva ra(b)ъ bož(i) Mjajilo j Manda j Saoka ot H(rista) 1770e.

Ovaj je nadpis na krstu u parohiji Osjeku kod Blažuja (blizu Sarajeva). Priobčio ga je pr. Stevan pop Tripković.

LXXXVI.

IC	ХРІ	Čita se: Js H ^{rj}
HI	К.	Nj k(a).
ЗДЕ	ПОВАЄП	Zde po(či)vaet
ХРТЪ	РАБЪ САВА	Hr(is)tu rabъ Sava
СНН	СТІЕПА (u sv. НН, СТ)	sin Stjepa-
НО	ВЪ	novъ
МЦА	ѠКП	Mea okt
	КЗ	27
	1783	1783

Ovaj je krst u *gjačkomu greblju* povrh manastjera na Zavalu (u Popovu, u Hercegovini). Krst var. visok je m. 0,60; u perimu mu m. 0,31.

Vid Vuletić-Vukasović.